

Die Gräflich von Schaffgotsche Grablege zu Warmbrunn

Die Familiengruft der Familie Schaffgotsch
in der katholischen Pfarrkirche St. Johannes

Ullrich Junker

Die Familie von Schaffgotsch war eine der reichsten und bekanntesten Familien in Schlesien und das dominierende Geschlecht im Bereich des Riesengebirges. Erstmals wird ein Siboto Schoff im Jahre 1241 in Alt Kemnitz genannt.

Der Ritter Gotsche Schoff I. gilt als der erste Grundherr des Schaffgotsch'schen Geschlechts der Herrschaft Kynast. Er starb 1380. Aus dem Ursprungsnamen Schoff (Schaf) und Gotsche (Gotthard) entstand der Namen Schaffgotsch.

Die erste urkundliche Nachricht über Warmbrunn bringt das Jahr 1281. Damals überließ Herzog Bernhard von Schweidnitz den Ort den Johannitern, die dort ein Kloster bauten. Wie lange die Johanniter in Warmbrunn blieben, ist leider nicht nachweisbar.

Am 9. Juni 1405 stiftete Schaffgotsch zu Warmbrunn eine Zisterzienserprobstei, die er mit einem Probst und vier Brüdern aus dem Zisterzienserkloster Grüssau besetzte.

Bereits 1601 wurde die Grablege der Familie Schaffgotsch in der Kirche vor dem Hochaltar angelegt.

Der Warmbrunner Chronik von Altmann können wir entnehmen, dass im Jahre 1666 nach der Erweiterung der Gruft die Gebeine des 1420 verstorbenen Fundators der heiligen Propstei, des Ritters Gotsche Schoff II. in einem zinnernen Sarge dort beigesetzt worden sind. Auf dem Sarg findet sich folgende Inskription:

*D. O. M.
et piis manibus
Gotthardi Schaffgotsche
dicti in Kynast Greiffenstein et
Kemnitz, hujus praepositura muni
fici fundatoris, cujus reliqui
cineres dum praesens mausolae-
um ampliaretur, ex antiquo
loco in hanc urnam
translate sunt
1666*

Das Grabdenkmal Gotsche Schoffs II., des Fundators, von dem sich eine Federzeichnung erhalten hat, die ihn in voller Lebensgröße zeigt, ist gleich den anderen Schaffgotschen Grabdenkmälern ein Opfer der Feuersbrunst geworden, die im Jahre 1711 die Kirche zerstörte. Schon 3 Jahre später konnte die neue Kirche geweiht werden. Nach dem Neubau der Kirche ließ Graf Carl Gotthard

Miejsce spoczynku hrabiowskiego rodu Schaffgotschów w Cieplicach

Krypta rodu Schaffgotschów w katolickim kościele
parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela

Ullrich Junker

Rodzina Schaffgotschów była jedną z najbogatszych i najbardziej znanych rodzin na Śląsku oraz dominującym rodem w rejonie Karkonoszy. Pierwsza wzmianka o Siboto Schoffie pojawiła się w 1241 r. w Starej Kamienicy.

Rycerz Gotsche Schoff I uważany jest za pierwszego pana gruntowego (niem. Grundherr) dominium Chojnik, należącego do rodu Schaffgotschów. Zmarł w roku 1380. Nazwisko Schaffgotsch wywodzi się od pierwotnych nazw Schoff (owca) i Gotsche (Gotthard).

Pierwsza potwierdzona informacja na temat Cieplic pochodzi z roku 1281. Wtedy to książę Bernard, książę świdnicki, przekazał miejscowość joannitom, którzy wybudowali tam klasztor. Niestety, nie da się zweryfikować, jak długo joannici przebywali w Cieplicach.

Dnia 9 czerwca 1405 r. Schaffgotsch ufundował w Cieplicach przeorat cysterski, który obsadził przeorem oraz czterema zakonnikami z klasztoru cysterskiego w Krzeszowie.

Już w 1601 roku w kościele przed ołtarzem głównym umieszczono grobowiec dla rodziny Schaffgotschów.

Z cieplickiej kroniki Altmanna możemy dowiedzieć się, że w roku 1666 r., po rozbudowie krypty, złożone zostały w trumnie z cyny szczątki założyciela świętego przeoratu, zmarłego w 1420 r. rycerza Gotsche Schoffa II. Na trumnie znajduje się następująca inskrypcja:

*D. O. M.
et piis manibus
Gotthardi Schaffgotsche
dicti in Kynast Greiffenstein et
Kemnitz, hujus praepositura muni
fici fundatoris, cujus reliqui
cineres dum praesens mausolae-
um ampliaretur, ex antiquo
loco in hanc urnam
translate sunt
1666*

Grobowiec Gotsche Schoffa II, założyciela – zachował się jeden rysunek piórkiem, przedstawiający go we własnej osobie – podobnie jak inne grobowce Schaffgotschów, padł ofiarą wielkiego pożaru, który zniszczył kościół w 1711 roku. Zaledwie 3 lata później można było konsekrować nowy kościół. Po wybudowaniu nowego kościoła hrabia Carl Gotthard Schaffgotsch zlecił w roku 1772 wykonanie nowego nagrobka z marmuru z Przeworna.

Schaffgotsch 1772 einen neuen Gruftstein aus Prieborner Marmor anfertigen.

Im Schaffgotsch-Archiv des Staatsarchivs in Breslau ist über diese Schaffgotsch'sche Familien-Gruft eine Archivalie vorhanden, mit der Signatur Akta Majäku Schaffgotschów Fach Gen Nr 57. Die Archivalie hat den Titel:

Acta – Die Erbauung und Erweiterung des Hoch Gräflich v. Schaffgotschen Erb-Begräbnisses in der Kirche zu Warmbrunn 1569 und 1714 betreffend . / wie 1871.

Bis in die Mitte des 19. Jahrhunderts konnte die Gruft nur vom Kircheninnenraum aus besucht werden. In den siebziger Jahren des 19. Jahrhunderts wurde der Zugang auf die nördliche Außenseite der Kirche verlegt und mit kapellenartigem Eingang zur Gruft ausgeführt. Der Zugang zur Gruft befindet sich an der Nordseite der Kirche. In der Gruft befinden sich auch Überreste aus der Familiengruft der erloschenen (baufälligen) Kirche zu Seiffersdorf, die am 18. Oktober 1854 nach Warmbrunn gebracht wurden. Von der kath. Kirche in Seiffersdorf ist nur noch der Kirchturm erhalten. Vor einigen Jahren wurde an diesen Turm ein Informationszentrum angebaut, das äußerlich einer Kirche ähnelt.

Im Jahre 1934 hat Max Kropp 69 Säрге wie folgt dokumentiert:

Archiwum Schaffgotschów znajdujące się w zasobach Archiwum Państwowego we Wrocławiu zawiera dokument archiwalny o tej rodowej krypcie Schaffgotschów, opatrzony sygnaturą „Akta majątku Schaffgotschów Fach, Gen nr 57”. Dokument ma tytuł:

Akta – budowy i rozbudowy grobu rodzinnego wielmożnego hrabiowskiego rodu Schaffgotschów w kościele w Cieplicach w 1569 r. i w 1714 r. dotyczące/jak również w 1871 r.

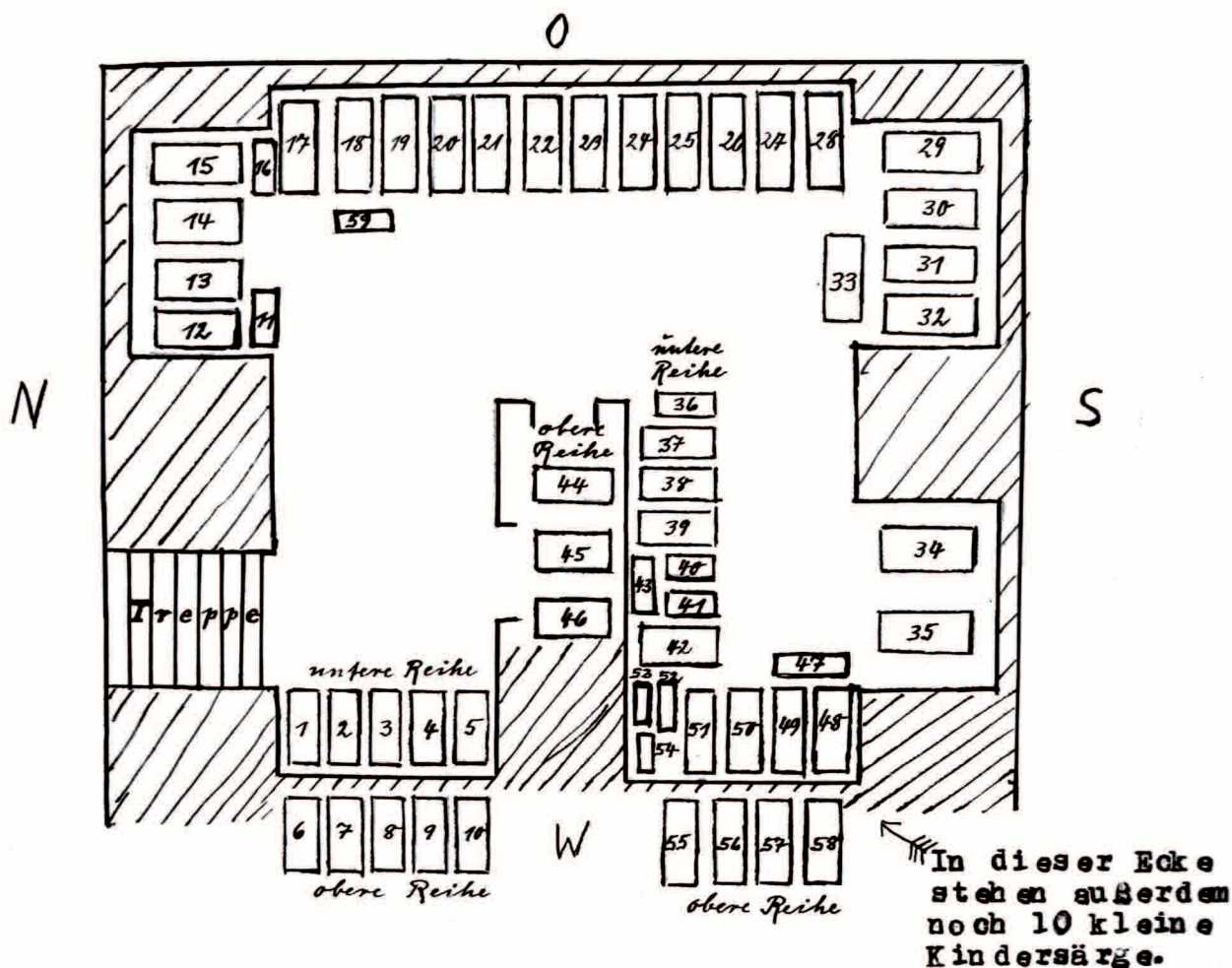
Do połowy XIX wieku kryptę można było zwiedzać jedynie z wnętrza kościoła. W latach 70. XIX wieku wejście do krypty przeniesiono na zewnątrz kościoła po stronie północnej i wykonano je na wzór kaplicy. Wejście do krypty znajduje się po północnej stronie kościoła.

W krypcie znajdują się także szczątki z rodzinnej krypty, pochodzącej z wygasającego (niszczącego) kościoła w Radomierzu (niem. Seiffersdorf), które 18 października 1854 roku zostały sprowadzone do Cieplic. Z kościoła katolickiego w Radomierzu zachowała się jedynie wieża. Kilka lat temu dobudowano do niej centrum informacyjne, które z zewnątrz przypomina kościół.

W 1934 r. Max Kropp udokumentował 69 trumien w następujący sposób:

trumna 1: bez inskrypcji

trumna 2: hrabia Carl Gotthard Schaffgotsch, or-

Plan der Gräflich Schaffgotsch'schen Gruft in Warmbrunn
Plan krypty hrabiowskiego rodu Schaffgotschów w Cieplicach

Sarg 1: ohne Inschrift.

2: Graf Carl Gotthard Schaffgotsch, Majoratsherr auf Warmbrunn. (ältester Sohn des Grafen Hans Anton), * 27.6.1706, † 18.12.1780.

Särge 3, 4, 5: ohne Inschriften,

Sarg 6: Bernhard Schaffgotsch von Kynast auf Rohrlach und Seiffersdorf. * 1595, † 17.12.1615, (wurde auf der Burg Altkemnitz von seinem Diener ermordet).

7: Elisabeth von Reder, geb. Schaffgotsch, * 1592, † 8.11.1619, (Gemahlin des Valentin v. Reder auf Probsthain. (Schwester des Vorigen).

Särge 8, 9, 10: ohne Inschriften!

Sarg 11: (Kindersarg) August Carl Gotthard Graf Schaffgotsch, * 11. Juni 1835 Florenz † 16. Juli Nimes. (Daten nicht mehr zu entziffern! (Wahrscheinlich früh verstorbenes Kind des Grafen Karl Schaffgotsch, Legationsrat in Florenz – Auf der Stillfried'schen Stammtafel nicht verzeichnet),

Särge: 12, 13, 14: ohne Inschriften!

Sarg 15; Johann Gotthard Graf Schaffgotsch, Kgl. Preuss. Wirkl. Geh. Etatsminister und Oberstallmeister, geb. Jauer * 15.5.1713, † Berlin 18.5.1775. (3. Sohn des Grafen Hans Anton; Bruder des Fürstbischofs Philipp Gotth.),

16: „Überreste aus der Familiengruft der erloschenen Kirche zu Seiffersdorf, den 18. Oktober 1854 nach Warmbrunn gebracht,“ (Wörtliche Aufschrift).

17: Gräfin Josephine Clementine Schaffgotsch, geb. Gräfin von Zieten. geb. 23.10.1799, gest. 24.2.1862. (Namenpatronin der Josephinenhütte in Schreiberhau).

18: Leopold Christian Gotthard Graf Schaff-

dynat na Cieplicach (najstarszy syn hrabiego Hansa Antona), ur. 27.6.1706, zm. 18.12.1780

trumny 3, 4, 5: bez inskrypcji

trumna 6: Bernhard Schaffgotsch, pan Chojnika, Trzczińska i Radomierza, ur. 1595, zm. 17.12.1615 (został zamordowany przez swojego sługę na zamku w Starej Kamienicy)

trumna7: Elisabeth von Reder, z domu Schaffgotsch, ur. 1592, zm. 8.11.1619 (małżonka Valentina v. Reder, pana Proboszczowa, siostra poprzedniego)

trumny 8, 9, 10: bez inskrypcji!

trumna 11: (trumna dziecięca) August Carl Gotthard Graf Schaffgotsch, ur. 11 czerwca 1835 Florencja, zm. 16 lipca Nimes (nie można odczytać dat!, prawdopodobnie wcześniej zmarłe dziecko hrabiego Karla Schaffgotscha, radcy legacyjnego we Florencji – nie odnotowano na tablicy genealogicznej Stillfriedów)

trumny: 12, 13, 14: bez inskrypcji!

trumna 15: hrabia Johann Gotthard Schaffgotsch, królewsko-pruski rzeczywisty tajny minister stanu i nadworny koniuszy, ur. Jawor 15.5.1713., zm. Berlin 18.5.1775 (trzeci syn hrabiego Hansa Antona; brat księcia biskupa Philippa Gottha)

trumna 16: „szczątki z rodzinnej krypty z wygasłego kościoła w Radomierzu, sprowadzone do Cieplic dnia 18 października 1854 r.“ (napis dosłowny)

trumna 17: hrabina Josephine Clementine Schaffgotsch, z domu hrabina von Zieten, ur. 23.10.1799, zm. 24.2.1862 (od jej imienia wzięła nazwę huta Józefiny / niem. Josephinenhütte / w Szklarskiej Porębie/ dziś

Eingang zur Schaffgotsch-Gruft
Wejście do krypty Schaffgotschów

Sarkofag mit Grabschmuck
Sarkofag z dekoracją nagrobną

Ansicht der Schaffgotsch-Gruft
Widok krypty Schaffgotschów

Särge in der Krypta Schaffgotsch
Trumny w krypcie Schaffgotschów

gotsch, Majoratsherr auf Warmbrunn. (Gemahl der Vorigen.) * 5.05.1793, † 19.10.1864.

19: ohne Inschrift!

20: Graf Leopold Gotthard Adolf Schaffgotsch, Majoratsherr auf Warmbrunn, Bruder des Grafen Ludwig, * Florenz 11. Juni 1835, † Graz, 9.12.1873.

21: Graf Johannes Schaffgotsch, * 21.5.1882, † 28.3.1907.

22: Exz. Gräfin Maria Schaffgotsch, geb. von Maubeuge, * 15.12.1851, † 5.12.1914.

23: Exz. Graf Ludwig Schaffgotsch, Majoratsherr auf Warmbrunn, * 4.9.1842, † 15.6.1891.

24: Gräfin Fredine Schaffgotsch, geb. Gräfin von Ledebur – Wicheln, * 25.10.1805, † 20.1.1890.

25: Graf Karl Gotthard Wenzel Schaffgotsch. Legationsrat und später Majoratsherr auf Warmbrunn, * 29.5.1794, † 29.6.1865.

26: ohne Inschrift!

27: Graf Joseph Gotthard Schaffgotsch, Kgl. Preuss. Kammerherr. (Bruder der Grafen Leopold Christian und Karl Gotthard Wenzel). * 17.3.1806, † 13.8.1859.

28: (Dr.) Franz Carl Gotthard Graf Schaffgotsch, (Bruder des Vorigen). * 11.5.1816, † 29.11.1864.

29: Graf Leopold Gotthard Schaffgotsch, Erbherr auf Tarnitze bei Falkenberg O./S. (2. Sohn des Grafen Emmanuel Sch.; Bruder des Grafen Hans Ulrich Schaffgotsch auf Koppitz)) * 16.10.1833, † 20.6.1893.

30: Gräfin Clara Luise Elisabeth Schaffgotsch, geb. Gräfin von Hohenthal – Dölckau, (I. Gemahlin des Grafen Emmo), * Hohenerxleben 31.1.1801, † Berlin 17.12.1850.

31: Gräfin Bertha Schaffgotsch, geb. von Necker. (2. Gattin des Grafen Emmo). * 30.3.1818, † 14.1.1854.

32: Gräfin Marie Agnes Schaffgotsch, geb. Gräfin zu Stolberg – Stolberg. (3. Gemahlin des Grafen Emmo), * geb. 30.5.1828, † 30.8.1862.

33: Graf Friedrich Gotthard Schaffgotsch (jung verstorbener Bruder des Grafen Ludwig), * 13.6.1832, † 3.2.1863.

34: Graf Johann Nepomuk Gotthard Schaffgotsch,

huta „Julia“).

trumna 18: hrabia Leopold Christian Gotthard Schaffgotsch, ordynat na Cieplicach (małżonek tej poprzedniej), ur. 5.05.1793, zm. 19.10.1864.

trumna 19: bez inskrypcji!

trumna 20: hrabia Leopold Gotthard Adolf Schaffgotsch, ordynat na Cieplicach, brat hrabiego Ludwika, ur. Florencja 11 czerwca 1835, zm. Graz 9.12.1873

trumna 21: hrabia Johannes Schaffgotsch, ur. 21.5.1882, zm. 28.3.1907

trumna 22: jej ekscelencja hrabina Maria Schaffgotsch, z domu von Maubeuge, ur. 15.12.1851, zm. 5.12.1914

trumna 23: jego ekscelencja hrabia Ludwig Schaffgotsch, ordynat na Cieplicach, ur. 4.9.1842, zm. 15.6.1891

trumna 24: hrabina Fredine Schaffgotsch, z domu hrabina von Ledebur-Wicheln, ur. 25.10.1805, zm. 20.1.1890

trumna 25: hrabia Karl Gotthard Wenzel Schaffgotsch, radca legacyjny i późniejszy ordynat na Cieplicach, ur. 29.5.1794, zm. 29.6.1865

trumna 26: bez inskrypcji!

trumna 27: hrabia Joseph Gotthard Schaffgotsch, królewsko-pruski szambelan (brat hrabiów Leopolda Christiana oraz Karla Gottharda Wenzla), ur. 17.3.1806, zm. 13.8.1859

trumna 28: (dr) hrabia Franz Carl Gotthard Schaffgotsch, (brat poprzedniego), ur. 11.5.1816, zm. 29.11.1864

trumna 29: hrabia Leopold Gotthard Schaffgotsch, pan dziedziczny na Tarnicy koło Niemodlina (drugi syn hrabiego Emmanuela Sch., brat Hansa Ulryka Schaffgotscha, hrabiego na Kopicach, ur. 16.10.1833, zm. 20.6.1893

trumna 30: hrabina Clara Luise Elisabeth Schaffgotsch, z domu hrabina von Hohenthal-Dölckau, (pierwsza żona hrabiego Emmo), ur. Hohenerxleben 31.1.1801, zm. Berlin 17.12.1850

trumna 31: hrabina Bertha Schaffgotsch, z domu von Necker (druga żona hrabiego Emmo), ur. 30.3.1818, zm. 14.1.1854

trumna 32: hrabina Marie Agnes Schaffgotsch,

Majoratsherr auf Warmbrunn. (Erbauer des Warmbrunner Schlosses), * 21.6.1732, † 30.1.1808.

35: Gräfin Marią Carolina Schaffgotsch, (unverheiratete Tochter des Vorigen), * 13.4.1768, † 23.4.1811.

36: (Kindersarg) und Sarg 37: beide ohne Inschriften!

Sarg 38: Graf Aloys Gotthard Schaffgotsch, (jüngster Bruder des Grafen Johann Nepomuk), * 23.10.1745, † 1766.

39 und Sarg 40 (Kindersarg) beide ohne Inschriften!

41: (Kindersarg) Graf Ernst Anton Schaffgotsch, (Sohn des Grafen Franz Gotthard Sch. und der Gräfin Maria Barbara Sch.; Franz Gotthard war ein Bruder des Fürstbischofs Schaffgotsch), in Marschendorf † 27.7.1732 im Alter von 1 Jahr und einigen Wochen. (Nicht auf der Stillfried'schen Stammtafel).

Särge 42, (43 Kindersarg), 44, 45, 46, (47 Kindersarg), 48, 49, 50, 51, (52, 53, 53 Kindersärge) 55, 56, 57, alle ohne Inschriften!

Sarg 58: Gräfin Anna Juliana Schaffgotsch, geb. Gräfin von Stubenberg. (Gemahlin des Grafen Johann Nepomuk Sch.), * 13.1.1742, † 3.4.1812.

59: Graf Leopold Gotthard Ludwig Karl Schaffgotsch, (Kindersarg) Sohn des Grafen Leopold, des Bruders des Grafen Ludwig), Greiffenstein * 10.8.1869, in Flinsberg † 31.7.1870.

Dazu befinden sich noch 10 Kindersärge (in der Südwestecke).

Bestand: Insgesamt 69 Särge, (davon 30 Kindersärge), davon wurden 27 Särge namentlich festgestellt!

Als letztes Familienmitglied wurde Friedrich (Fritz) Hubertus Johann-Anton Wolfgang Oscar Gotthard Maria Schaffgotsch, geb. 28.09.1918 in Warmbrunn, gefallen am 22.09.1939 in Zawady/Polen, in der Familiengruft beigesetzt. Die gräfliche Familie Schaffgotsch in Warmbrunn standen immer auf Distanz zu den Machthabern des Dritten Reiches. So wurde der Vater Graf Friedrich durch Hitlers Gestapo infolge des Attentats vom 20. Juli 1944 ins Gefängnis in Hirschberg gebracht.

z domu hrabina zu Stolberg – Stolberg (trzecia żona hrabiego Emmo), ur. 30.5.1828, zm. 30.8.1862

trumna 33: hrabia Friedrich Gotthard Schaffgotsch (brat hrabiego Ludwika zmarły w młodym wieku), ur. 13.6.1832, zm. 3.2.1863

trumna 34: hrabia Johann Nepomuk Gotthard Schaffgotsch, ordynat na Cieplicach (budowniczy pałacu w Cieplicach), ur. 21.6.1732, zm. 30.1.1808

trumna 35: hrabina Maria Carolina Schaffgotsch (niezamężna córka poprzedniego), ur. 13.4.1768, zm. 23.4.1811

trumna 36: (trumna dziecięca) oraz trumna 37: obie bez inskrypcji!

trumna 38: hrabia Aloys Gotthard Schaffgotsch (najmłodszy brat hrabiego Johanna Nepomuka), ur. 23.10.1745, zm. 1766

trumna 39 oraz trumna 40 (trumna dziecięca) obie bez inskrypcji!

trumna 41: (trumna dziecięca) hrabia Ernst Anton Schaffgotsch, (syn hrabiego Franza Gottharda Sch. i hrabiny Marii Barbary Sch.; Franz Gotthard był bratem księcia biskupa Schaffgotscha), w Horní Maršovie (niem. Marschendorf) zm. 27.7.1732 w wieku jednego roku i kilku miesięcy (nie ma na tablicy genealogicznej Stillfriedów)

trumny 42, (43 trumna dziecięca), 44, 45, 46, (47 trumna dziecięca), 48, 49, 50, 51, (52, 53, 53 trumny dziecięce) 55, 56, 57, wszystkie bez inskrypcji!

trumna 58: hrabina Anna Juliana Schaffgotsch, z domu hrabina von Stubenberg, małżonka hrabiego Johanna Nepomuka Sch.), ur. 13.1.1742, zm. 3.4.1812

trumna 59: hrabia Leopold Gotthard Ludwig Karl Schaffgotsch, (trumna dziecięca) syn hrabiego Leopolda, brata hrabiego Ludwika), Gryfów ur. 10.8.1869, zm. Świeradów Zdrój 31.7.1870

Dodatkowo znajduje się jeszcze 10 trumien dziecięcych (w południowo-zachodnim narożniku)

Stan: w sumie 69 trumien (w tym 30 trumien dziecięcych), w tym na 27 trumnach zidentyfikowano nazwiska.

Ostatnim członkiem rodziny, który został pochowany w krypcie rodowej, był Friedrich (Fritz) Hubertus Johann-Anton Wolfgang Oscar Gotthard Maria Schaffgotsch, urodzony 28.09.1918 r. w Cieplicach, poległy dnia 22.09.1939 r. w Zawadach / Polska. Hrabiowski ród Schaffgotschów w Cieplicach zawsze zachowywał dystans do rządzących Trzecią Rzeszą. Na skutek zamachu dnia 20 lipca 1944 r. ojciec hrabia Friedrich został przez hitlerowskie Gestapo wsadzony do więzienia w Jeleniej Górze.